lähedal (1878—93), siis ametnik Raadi mõisas (1894—1905), päevapiltnik Tartus (1905—06), Vasula mõisa raamatupidaja ja karjaravitseja (1906—21), väikemaapidaja Vasulas (1921—24); elab praegu (1929) Tallinnas. — Venna David Otto W.-i kõrval hakkas W. muusika vastu varakult huvi tundma. Juba 7-aastaselt harjutas ta end flöödi- ja orelimängus ja laulis poisikesena ka J. W. Jannseni kooris. Hiljemini, kui meie kodumaal ikka enam mängukoore hakkas ellu tõusma, oli W. oma vanemale vennale sel alal mitmeti toeks. Tsooru Lallil õpetaja-ametis olles hakkas ta iseseisvalt mängukoore asutama, tehes seda ka koha peal 1875. a. Ka arendas ta »Vanemuises«, kus ta 1878. a. asus laulukoori juhatamisele, ühtlasi keelpillide-orkestri, muretsedes sellele esmalt omal kulul mänguriistad, millede tasu ta viimaks tagasi sai kontsertide ja pidude sissetulekuist. Selle orkestri olemasolu tegigi 1883. a. esimest korda võimalikuks »Vanemuises« L. Menning'i lavastusel eesti keeles ooperite, operettide ja laulumängude etendamisele asuda (lavastati esmalt K. M. v. Weber'i ooper »Preciosa«, siis »Korneville kellad« ja »Ilumäe piimatüdruk«). Paar a. hiljemini asutas W. »Vanemuises« puhkpillide-koori. Mängukoori, paralleelselt sagedasti ka laulukoori juhatajana oli ta »Vanemuises« 18 a. (1878—95) tegev, pidades seal kõrval 5 a. (1879—83) ühtlasi seltsi kirjatoimetaja ametit. Rööbiti juhatas ta muusikakoori Tartu Vabatahtl. Tuletõrjujate Seltsis (1880—93) ja laulukoore Eesti Kirjameeste Seltsis (1890—92), Tartu Eesti Käsitööliste Abiandmise Seltsis (1891—96), »Karskuse Sõbras« (1892—93), »Taaras« (1901—06) ja aa. 1907—21 Vasula mõisas. IV üld-laulupeol Tartus (1891) juhatas ta ühendatud viiulikoore. Üldse on W. rajanud 9 keelpillide-orkestrit (Tartumaal ja Tartus 5, Võrum. 2, Viljandim. 1, Järvam. 1) ja 17 puhkpillide-koori (Tartus ja Tartum. 5, Võrum. 2, Viljandim. 2, Virum. 2, Oudova maak. 2, Järvam. 1, Hiium. 1, Grodno kuberm. Suprasl'i alevis 1, Kaukasuses 1); ta on neile mänguriistad ja tarvilised noodid tellinud, mängimises esimest õpetust andnud ja neile edasiselgi arenemisel nõuandjaks olnud. Oma 46-a.-se püsiva muusikalise tegevuse jooksul on ta enda juhatatavate kooridega esinenud avalikkusele lugematuil korril. M. s. käis ta omal ajal »Vanemuise« tegelastega Riias, Tallinnas, Rakveres, Narvas, Peipsi taga Eesti asundusis ja mujal vaimulikkude kui ka ilmlikkude kontsertidega ja näitelavaliste ettekannetega esinemas, millel ei puudunud äratav mõju seltsielu arenemisse. Kuna ta vend D. O. W. erakonnist väljaspool töötas, kandis W.-i tegevus enam parteisuunalist värvingut. Nii muudeti tema ja teiste (R. Sachker, H. Seeland, V. Ainson, L. Menning) energilisel korraldusel 1878. a. tolleaegse »Vanemuise« seltsiruumid avalikust joogikohast seltsi enese liikmete ning tegelaste vaheliseks koosviibimiskohaks ja paluti seltsi aupresidendiks Fr. R. Kreutzwald, kellega W. lähemasse kokkupuutumisse jäi kuni selle surmani. Ja kui A. Grenzstein (vt.), kelle »Olevikule« ta alguses kaastööd oli teinud, pärastpoole venestamispolitikat ajades »Vanemuises« tahtis vene laulude kontserdi korraldada, ei saanud W. talle kaugeltki enam oma poolehoidu säilitada. W. elas kaasa ka Aleksandri kooli pea- ja abikomiteede vahelised vägikaika-vedamised ja intriigid. Kõik see visadust osutav ning kestvat hoolt nõudev töö, mis on W.-il tehtud, nagu ta vennal D. O. W.-ilgi, eriti rahva muusikalise elu arendamise alal aina autodidaktilisel algatusel oma otsese töö vaheaegadel ei millestki, pealegi ilma ainelise tasuta, on pärastpoolsessegi eesti elusse kustumatuid edusuunalisi mõjujälgi jätnud. Tagantjärel on neid teeneid tunnustanud peale muu E. V. Haridusministeerium, määrates W.-ile paiuki, ja »Vanemuine«, valides ta — 30 a. pärast tehtud tööd — märtsis 1926 oma auliikmeks.

Isikl. saadud andmed; Vanemuine 1865—1925 (1925); Post. 1924, nr. 48, 1926, nr. 172 ja 1927, nr. 47; Pvl. 1926, nr. 173; Kaja 1926, nr. 146. *J. V. V.*

WIRKHAUS, Oskar Johannes Leonhard, kaubandus- ja pangategelane, sünd. 1. XI 1870 Tartu lähedal Sootaga v. Preedi karjamõisas, kust tema vanemad varssi peale W.-i sündimist asusid elama Tartu isa kaupmeheks hakates. Aa. 1889—97 õppis W. usuteadust Tartu ülikoolis. Peale isa surma (1896) jätkas W. isa äri pidamist, olles selle kõrval mõnd aega ka »Postimehe« ärijuhiks, kui »Postimees« J. Tõnisson'i (vt.) omanduseks sai. Kui Liivimaa Linnade Hüpoteegi Seltsi juhatus 1903. a. valimiste tagajärjel märtsi alul 1904 läks eestlaste kätte, valiti W. seltsi sekretäriks ja asjaajajaks; ses ametis püsis ta kuni 1919. a.-ni, mil ta siirdus Tartu Kaubapanga juhatusse, ja valiti apr. 1920 viimase esimeheks. J. Tõnisson'i (vt.) teises kabinetis oli W. juulist kuni sept. 1920 kaubandus-tööstusministriks. Sest ajast alates, mil esimesed eestlased Tartu linnavolikokku pääsesid, oli W. ühtlasi ka volikogu liikmeks kuni oma surmani 11. XI 1920 Tartus. Oma meeleaususe ja õiglase aajaajamise tõttu seisis W. oma ümbruskonnas suures lugupidamises. Tema juhatusel ja ta venna Adalbert W.-i (sünd. 7. II 1875, surn. 22. XI 1928) kaastegevusel kujunes isalt päritud ettevõte piimanduse ja põllutööriistade